

Numărul 43. Oradea-mare 28 oct. (10 nov.) 1901. Anul XXXVII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

R e m a s b u n .

De Carmen Sylva.

*Cu mahrame albe Rinul
Stă însovonit, iar eu
Trebue să plec departe —
Împlinit e visul meu.*

*Gîtur împregîur nu se simte
Strigă, sunet, vas: nimic,
Și burează, ceța 'n valuri
Rourează pic cu pic.*

*Intr'o liniște solemnă
Bate-al despărțirei ceas
Sfânt, neauđit de nimeni,
Ne 'ngânat de-al jalei glas.*

*Stropi din neguri cad; suspine
Undele când și când scot:
Ele-s lacrimile-mă multe,
Că eu să le plâng nu pot.*

*Reci ca negura, ca unda
Oh, și eu de le-aș simți,
Nu ca fierul în topire
De fierbinți — ce bine-ar fi!*

*Mândre, verde ca junia,
Rin, rămăi cu bine tu!
Eu în viață, ah! în viață
Fără preget întru-acu.*

V. D. PĂUN.

P e D u n ă r e .

(De la Orșova la Sulina.)

10. Turnu-Măgurele.

Încep să se desfășure bogatele holde, nesfârșitele lanuri din Teleorman, unul din cele mai mănoase ținuturi ale țerii. O lină suflare de vînt adie peste grănele coapte. Întinsa pădure de spice se 'ndoaie în valuri selipitoare. Dinspre miazănoapte, de sub un desîș de sălcii, apare Oltul. El vine 'ncet, greoiu, tăcut. În fața Dunării se desface 'n doue brațe, ca și cum ar vrea să se mai razime-o clipă, pe pieptul celui din urmă ostrov, înainte de a intra în marele fluviu. De partea cealaltă, din codrii Balcanilor, vine Osmă. În răspântia asta de ape, ți se pare că Oltul, despiciînd voinicește torențele Dunării, a străbătut dincolo, pe țărmul pietros al Bulgariei și trece 'nainte pe sub zidurile Nicopolii.

Sîntem în fața portului Turnu-Măgurele. Orașul e retras mai de-o parte, pe podișul luncii deschise între Dunăre și Olt. În lunca aceasta a fost vechiul oraș Turris, de unde se cărau în sus, pe apa Oltului, provisiile armatei pe care cuceritorul Daciei o împânzise dincolo de meterezile Carpaților. Din „Turnul“ lui Traian nu se mai vede azi decât o movilă de pămînt. Pe-aici și-au făcut vad oștile turcești, al căror șuvoiu cotropitor sute de ani s'a izbit, ca de un zid neclintit, de piepturile oțelite ale Romanilor. Locurile acestea au vîduț la luptă pe cei mai mari și mai slăviți voievozi ai noștri: pe Mircea cel Mare, pe Vlad Țepeș, pe Radu de la Afumați, și pe Mihai Viteazu, care-asteptă pîn' ce iarna-i așternea pod de ghiață peste Dunăre ca să se răpadă ca o vijelie 'n oștile turcești și, învălmășindu-le mai mult cu iuteala decât cu puterea, să bată și să supue toate cetățile lor, din smîrcurile Osmii pînă 'n talazurile mării. Ș-acum doue-zeci de ani, tot pe-aici, prin locurile acestea de-atătea ori stropite cu sînge,

s'au întors ostașii noștri biruitori din câmpiile Bulgariei. Rărite erau rëndurile, și steagurile ciuruite de gloanțe, dar pe figurile prăfuite ale acelor viteji, cari văduseră moartea așa de aproape, strălucia ca o lumină dumnezească, toată lumea se descoperia cu respect înaintea lor, — pe străzile Turnului Măgurele florii li s'aruncau din balcoane, și ochii se umeziau de lacrimi privind-î, — lacrimi de iubire, de recunoștință, de admirație. Ei aduceau cu dânsii, din tăbiile Griviții și ale Plevnei, cele mai mari și mai scumpe trofee, cu cari s'a putut vr'odată mândri o armată victorioasă — slava și neatârnația patriei lor.

11. Zimnicea.

E cald, — aerul fierbe de zăpușală. Roata vaporului vântură pietre scumpe 'n dogoreala soarelui. Fug înderēt malurile verzi; ostroavele par' că se 'n-vêrtesc în loc. În dreptul insulei Birzina, se 'ntinde pe țermul stâng marele iezer Sahaia, care pornește din stuhărișul satului Vânătorii, și ține, mai bine de-o poștă, până 'n platoul pe care-î aședat orașelul Zimnicea — veche și bogată schelă de grâne — capitala ținutului Teleorman acum șaizeci de ani, când, pentru paza și carantinele țării, se orânduise ca orașele de pe marginea Dunării să fie reședinți de județe. Pe șesul ce se așterne 'npre apus, până 'n Rusca Lungă, a fost vechea cetate-a Zimnicii, din care nu se mai vîd azi decât șanțurile de apărare. Aici se găsește în pământ urne de lut pline cu cenușă și sfărmaturi de oase, scule și remășiți de po-doabe femeșci de pe vremea Dacilor. Locul acesta — cel mai însemnat cimitir antic din câte s'au descoperit la noi — se numește și azi de țerani: „Câmpul morților“. Mai departe, pe măguri ușor înclinate, de-alungul malului se desfășură 'n soare galbene lanuri de grâu și iniști albastre. Pe țermul din dreapta înalt, ripos și uscat, e Șistovul, orașel și port bulgăresc. Case mici, vechi, sprijinite una de alta, povârnite sub coperișuri de olane, au aerul unor moșnegi ce povestesc întâmplări pline de groază și de jale. Dunărea se lărgește. În stânga țermul se lasă, deschidînd priveliști nemărginite peste ogoarele și suhaturile ținutului Vlașca. Satele fug din calea rîverșărilor și s'asađă pe dealurile depărtate. Apele aburesc de căldură. Din desisuri întunecoase de sălcii ies lișiți și gășce sîlbaticice, momite de soare. Sitarii vineți și becatele cu cioc alb și subțire se primblă fără frică pe lângă vapor. Încet vislește din aripă pe de-asupra noastră gușății pelican. Departe 'nainte se vîd, între cer și apă, minaretele din Ruscuc — mai de mult cetate turcească, azi oraș însemnat al Bulgariei — împins în Dunăre pre-o limbă de mal.

AL. VLAHUȚĂ.

Ce este fericirea ?

Armonia deseversită a dorințelor și a aspirațiilor noastre, cu îndeplinirea lor.

Fiind că omul nu poate ajunge la punerea în armonie a dorințelor lui, a trebuințelor lui : cu neschimbătoarea logică a evenimentelor, toți căutăm fericirea, fără s'o putem găsi.

Fericirea rămâne dar ca o idee abstractă.

N. G. RĂDULESCU-NIGER.

C â n t e c.

*Noaptea-și numără supuși
Și pe fața-î lacrămă vin :
Din poporul ei de stele
Doue stele mai puțin !*

*Oamenii grăesc iubit, —
— Și ce spun î-adevêrat, —
Că pe stelele acelea
O fecioară le-a furat...*

*De ce-ascunđi, iubit, ochii ?
Nu veđi ?... oamenii sînt rei, —
Spun că stelele acelea
Strălucesc în ochii tei !*

LUDOVIC DAUȘ.

C u m e t r e l e.

(Urmare.)

II

Eră o seară domoală, și ninge. Luna eră pe cer, dar nu se vedea de nori. — O lumină jumătățită, chiar bună pentru cei ce au taine de dragoste. Cocoșii nu cântaseră încă, dar eră după cină târziior. — La unele case se culcaseră oamenii, la altele se mai vedea zare 'n fereastă.

Eră liniște 'n sat și pace, — oamenii dormiau mare parte, — numai dorul nu dormia, — dorul și dragostea.

La tufa cea de scumpie se mîngăiau doue doruri. Cu vorbe dulci și cu gură dulce.

Ghița-și strîngea drăguța la brațe, și Măriuța plîngea. Cu ce ai putea mîngăia o fată ce plînge, ca și cu gură dulce ?

Și durerea fetei eră mare, cerea mîngăiere multă; iar Ghița eră copil milos și dornic, și o mîngăia — nu mai vedea că-î iarnă, nu șieau că ninge, nu șieau decât una : să steie, să zăbovească la gură dulce, să steie până să moară așa.

— Mama nu vrea, Ghiță; mama nu vrea, — și eü trebuie să me prăpădesc din lumea asta — plîngea Măriuța și se tînguia.

Mai mult nu putu zice, căci pe Ghiță iară-l lovi mila și-î curmă vorba cu o sărutare.

După ce ajunse la rîgaz — continuă fata a se căi.

— Mama e tot mînioasă, — șcii de-atunci, de astăvară, de la joc.

Ghița o strînsese mai aproape cătră sine, ca să nu o ningă; căci ninge-ningea.

— Și me dogeșce, și-ți zice...

— Ce zice, Măriuța ?

— Zice că tu ești — că tu ești — iac' așa...

— Cum, Măriuța ?

— Iac' așa — nu șciū cum.

— Tu Măriuța, — mie numai tu-mi trebuiești; și fără de tine nu-mi trebuie nici lumea. Nici lumea asta nici ceealaltă. Numai tu, numai tu 'n lumea ast mare.

Și drept dovadă, o mai sărută odată.

Și fetița află că ăă ce om bun e Ghița ăsta, cum o mângăie. — Dar cu cât o mângăie, cu atăta eră mai gelnică. Și pe Ghița de atătea ori îl tăie mila.

Când eră la popas Măriuța continuă:

— Și zice mama...

— Ce zice, Măriuțo?

— Zice că m'a mărită la iarnă.

— Te-a mărită! După cine? După cine Măriuțo, să-l omor?

— M'a mărită dup'-un fecior avut, cu boi mulți, cu turmă de oi, și — ce mai șciu io.

— Il omor, Măriuță. Il omor; și apoi me duc — în codru, să nu mai vin în sat în veci.

— Ba Ghiță. Nu te duce. Mie nu-mi trebuie, — nici el, nici turma lui. Numai tu-mi trebuiești.

Ghița o strinse mai tare cătră pept, și-i sărută ochii ceî plânși, și buzele calde de plâns și de dragoste.

Măriuța iară se geluie:

— De cât cu altul la biserică, mai bine cu crucea pe pept, și cu banu 'n mână.*

Lui Ghița așa-i cădea de bine că Măriuța numai pe el iubeșce, — și-ar fi dat sufletul pentru ea. Și așa-i eră de jele, și așa se munciă, că nu poate el întoarce lumea asta așa pe cum ar vrea el.

— Și — ce ai zis tu, Măriuță?

— Am zis că nu m'oiu mărită. Mai bine m'ou duc 'n lume.

— Bine ai zis Măriuță. Mai bine om merge 'n lume.

Pe Ghiță-l prinsese gândurile și nu se șciea desgămaci din ele. Căci vai, mare gând e acela când vrei să scapi cu ori ce preț și nu poți scăpa nici cu-un preț. Copilul eră tiner, dragostea-i eră mare și mintea mică.

— Șci ce Măriuță?

— Ce, Ghiță?

— Să-ți spun una, să steie lumea și să se mire. Aid să mergem — în lume.

— Aid zio de mine.

— Dacă n'am putut afă bine 'n satul nost, il vom afă noi oareunde în lumea ast mare.

— Bine zici Ghiță. Dacă nu li lor jele de dragostea noastră: să o ducem în lume, ca să nu o mai vadă.

— Așă Măriuță. Dacă nu li milă lor de jelea noastră, aid s'o ducem în lume, ca să nu o mai șcie și să nu mai audă de ea. Bine zic, Măriuță?

— Bine, Ghiță.

Mintea asemenea, dragostea asemenea — se 'ntelegeau de minune.

— Aid Măriuță.

— Aid Ghiță.

Și se mai sărutară odată, de drum — și porniră. În lume!

Au eșit pe portiță și au dat pe uliță 'n sat. Ținându-se de mână, ca doi copii desmerdați și do-geniți.

Au trecut o casă, doue, trei. Au trecut la fântâna satului, pe la poarta lui Boldea posnașul, apoi pe la vranița primarului. Acolo eră lumină, dar pe uliță nu eră un suflet de om.

Numai din când în când auđia câte-un câne

lătrând, odată, de doue ori; apoi iară se sgulia și se adăpostie de ninsoare.

Dar ei, mergeau-mergeau — în lume.

Și cum mergeau, ca doi vrăjiți de gândul și de dragostea lor — odată se aflară în capetul satului.

Dar aci dădură de o pedecă, la care nu se cugetaseră încă.

Din capul satului se despărțiau doue drumuri în doue părți. Unul mergea la dreapta, altul mergea la stânga.

Și iată că-i întimpinase și pe ei — grigea vieții — pentru 'ntiea oară.

Auđiseră ei că oamenii se duc în lume. Dar ce e lumea aceea, unde e lumea aceea? Pe unde se merge 'n lume?

Se spune — că mulți oameni necăjiți se duc în lume. Dar pe unde se duc? Unde se duc cei ce și-ș dragi și nu se pot luă?

Și-apoi, oare ce e, și cum e lumea aceea?

Trebuie — adecăte-lea — că acolo-i bine mult, și cei ce și-ș dragi toți se 'ncunună — dar unde se duc cei ce merg în lumea cea bună?

Iată, cea dinteiu grije a vieții.

(Va urmă.)

V. R. BUTICESGU.

Romanță.

Un copil rupsesse-o floare

Și petalele-i smulgea...

Mâna lui ne'ndurătoare

Par' că în adins făcea.

Mi-amintiă, din câmpul viefi

Că destinul tot astfel

Mi-a rupt floarea tinereții

Și mi-a smuls-o ca și el.

S'au dus bietele petale,

S'au dus anii mei în vânt...

Înapoi me uit cu jale

Și 'nainte me 'nspăimânt.

Erî, isvorul de sub stâncă,

Limpede ca un cristal;

Mâne, groapa cea adâncă,

Fără fund și fără mal.

Astăzi, când me uit la mine

Și la floarea fără fo,

Ved că-ancelora-și destine

Am fost pradă amendo.

S'au dus bietele petale,

S'au dus anii mei în vânt...

Înapoi me uit cu jale,

Și 'nainte, me 'nspăimânt!...

TH. M. STOENESCU.

* Așă-și ingroapă Românul mortii, cu crucea pe pept și cu banul lui Charon în mână.

L a s a t e.*

Comedie într'un act, localizată după K. Munkácsi.

Persoanele.

Doamna Ana Melinescu .. Dșoara Lucia Viciu
Ileana, fata ei „ Elena Nistor
Olga, verișoara Ilenei „ Maria Nistor

Scena reprezintă o ante-chambură în casa doamnei Melinescu. O masă, trei scaune, o ușe în dreapta, iar în stânga se vede un coridor.

Scena I.

Olga (intră foarte obosită, cu palton de călătorie și pălărie pe cap. Într-o mână are două cutii, și un geamantan în cealaltă. Câteva momente stă lângă masă în tăcere apoi strigă:)

Louis!..... auzi Louis?..... Unde ești?..... Pentru ce nu-mi vii într'ajutor?... (Pune pachetele jos și oftând adânc, se lasă pe un scaun.) O! am uitat de tot că nu mai sunt la noi acasă. Aici la sate nici nu vor ști de ce treabă e servitorul. Uf, am asudat cu purtatul bagajelor. Zeu, abia cred să fi ridicat în viața mea atâta greutate ca acum. Doue cutii, cu mânuși, frunze, flori... încă și un geamantan. (Le pune pe masă.) Să le aduc eu din trăsura până aici!... Zeu nu-î glumă! Ce iute mi s'a dat ocaziune să cunosc plăcerile vieții de la sate!... Sat... brr!... Mi se ridică părul măciucă. În viața mea nu mi-a plăcut nici să aud nici să cetesc despre viața de la sate sau despre sătenii, și iată— patru săptămâni, patru lungi săptămâni sunt condamnată să le petrec la sate. Doamne, Dumnezeu! cum voi petrece aceste patru săptămâni!... Me tem să nu me omoară uritul. De ce a și trebuit să plece mama deja la băi, să de ce nu m'a putut duce și pe mine?... Sau pentru ce s'a grăbit atât de mult cu călătoria, de nu m'a putut petrece până aici, ca să-î spună mătușei, cum și eu ce-mi petrec eu timpul acasă,.... la ce sunt deprinsă... Eu nu sunt găscă de la sate — Vai! pare că mi-e frică să dau față cu rudele mele. Ce-î drept, mama mi-a spus, că mătușa Ana e o femeie foarte bună, un suflet nobil, dar pentru aceea și ea e numai o femeie de la sate, care poartă chignon, cu haine după moda din timpul lui Fedeleș vodă, o femeie, pe care o interesează numai prăsierea și creșterea galițelor, cultura grădinei de legume, țesutul și alte lucruri de la sate. Dar încă verișoara mea!... pe care n'am vădit-o de vre-o cinci ani! Nici de numele ei nu-mi mai aduc aminte. Oare ce fel de ființă este ea? De sigur o... simplă săteană, cum numai în romane poți afla. În haină scurtă de creton, înroșește ca un ardei, când îi vorbești ceva și nici idee n'are ce-î chic-ul și ce-î etichetta... Par' că ved cum se va mira de mine. (Se scoală.) Când imi va vedea de exemplu costumul acesta nou de călătorie, care numai erii mi s'a adus de la croitorul... Iar când me va auzi vorbind francezește, cum își va mai căscă gura la mine! ha... ha... ha... Zeu sunt curioasă, că despre ce voi putea vorbi cu fata aceea. Despre literatură?... Me prind, că afară de povestea despre Ileana Consin-

seana, despre povestea bălaurului cu douăsprezece capete și altele de acestea alt ceva nu știe nimic. Muzică?... Ea de sigur numai fluerul și cimpoiul îl cunoaște... Lucrul de mână! Poate că a împletit în viața ei câteva părechi de ciorapi. Mai departe nu cred să fi ajuns. Scurtă vorbă, trebuie să fie o ființă miraculoasă. Cu nime nu voi putea schimba un cuvânt mai cu miez. Dimineața să me scol la cinci ore. De cetit voi avea vr'un calendar, sau cel mult vre-o foaie economică. Nu-î vorbă, frumoasă distracție!... Adio roastbeuf, pudding, crême, torte și altele. În locul lor va urma epoca fericită a plăcintelor cu brânză, a mămăligei cu lapte, cu brânză și cu tocană, a ciorbei de fasole și a urechișelor în borș. Nici nu me 'ndoesc, ba sunt ca sigură, că în câteva zile voi avea un strajnic catar de stomach. Dar pravul cel grozav; fără 'ndoială me va face suferindă de piept... Poftim, paltonul de călătorie încă mi-e plin de prav. (Depune paltonul.) Cu pravul am făcut deja cunoștință. Acum să încep plăcerile idilice de la sate: (numărând pe degete:) asfaltul de tină, muzica de cimpoi, serenada broaștelor și urlatul cânilor. Me pot felicita pentru viața aceasta!... (Se scoală și se preumblă nervoasă 'n sus și 'n jos, de odată se oprește liniștită uitându-se către coridor.) Dar uită, se apropie cineva pe coridor. E timpul să de ceva de mine, de când tot aștept, fără să fi vădit un suflet de om. (Privește mai departe la persoana care se apropie.) Are surță dinainte, cu lingură de bucătărie în mână... Aceasta, de sigur e vre-o servitoare. Tot atât. De la aceasta încă voi putea câștiga ceva informațiune — Dar nu... nu... tot nu!... Trăsăturile feții ei sunt delicate și ținuta cu mult mai impunătoare... Aha!... Aceasta va fi iubita mea verișoară. (Strimbă din nas.) Ah ce ființă urită! Chiar așa mi-am închipuit-o. N'are nici breton nici frisură înaltă... haină scurtă de creton, mânecile sufocate până 'n cot, hahaha. (Devine serioasă.) Fața-î este puțin roșie, părul negru, ca al meu... are ochi frumoși, amicabili, gura mică... Zeu, are față frumoasă și drăguță!

Scena II.

Olga și Ileana.

Ileana (afară.) Griji, Măriuță, să nu se ardă prăjitura! A stat o trăsura înaintea casei, trebuie să me uit, că oare n'a sosit cineva la noi?... (Intrând se uită la masă.) Așa zeu! Iată pachetele pe masă. Cine a venit?... Uite o dșoară străină. Cine poate fi?... (Se apropie fixând pe Olga.) Iubita mea verișoară Olga!... (Fuge la ea, o îmbrățează și sărută.) Bine ai venit dragă!... Par' că nici nu me mai cunoști? Eu sunt reuța ta verișoară, Ileana, pe care de atâta timp n'ai vădit-o... Eu îndată te-am cunoscut... Frumos ne-ai surprins! Ne-ai scris că numai mâne vei sosi. Noi nici nu te-am așteptat astăzi, nici la gară n'am mers să te întimpinăm. Sermană fată! Ai fost singură să vii singură de la gară... De mult aștepti singură aici? Cum me jenez! Te rog scumpă, scusă-me, că numai acum te salut... Spune-mi cum s'a întâmplat această încurcătură?

Olga (cu rezervă, nesimțindu-se bine în poziția aceasta.) Iac' așa, drăguță, că mama a plecat cu o zi mai iute la băi, deci și pe mine m'a trimis mai iute de acasă.

Ileana. Cu atât mai bine; astfel cu o zi mai mult vei petrece la noi... Cum te afli, dragă?... Nu

* S'a reprezentat prima dată în Blaș cu ocaziunea sêrătei aranjate la 1 septembrie a. c., de „Runiunea femeilor române din Blaș.“

M o m e n t e p l ă c u t e .

ți-a stricat călătoria? Ești obosită? Ți va prinde bine o lemonadă răcoritoare. Așteaptă, numai decât chem servitoarea să-ți ducă uneltele în odaia ta, iar eu voi căuta să-ți aduc ceva de mâncare. Adio până atunci scumpă! (Ese.)

Olga (uitându-se după ea.) E tocmai cum mi-am inchipuit-o. Nici nu me poftesc să șed și me lasă iar singură. Compleșantă de la sate!... Fără nici o introducere imi sare de gât și numai decât începe conversarea „per tu!“... Înse purtarea ei m'a frapat — Nu e neîndemânatecă; cum mi-o inchipuam. Nici nu s'a prea mirat, nu s'a spăriat de prezența mea... Numele i-e chiar sătesc (eu dispret) Ileana! Felul ei de gândire prosaic se tradează prin aceea, că numai decât se gândește la mâncare... Sânt curioasă, oare ce-mi va aduce? Sigur slănină cu pâne neagră, ceva prăjitură și rachiu... După cât știu eu, cam astfel de dejunuri se dau la sate.

Ileana (vine, aducând o tavă cu mâncări.) În fine am sosit. (Așează tava pe masă.) Aduc ce am găsit mai în pripă. Niște perseci și pere, câteva bucăți de biscvite, șuncă, cozonac proaspet și o sticlă de vișinată. Nu știu dacă ți-or plăcea. Gustă-le. (Ia cutiile de pe masă și aranjează recuizitele de mâncare. Șed ambele.) Me bucur foarte, că eu ți-oii arată, scumpă verișoară, odaia ta... Poftesc și biscvite.

Olga. Merçi...

Ileana. Cred că vei fi mulțumită cu odaia. E luminoasă, spațioasă. Ferestrele dau spre grădină. Chiar sub fereastă este un trandafir Marechal-Nill. Mai poftesc, dragă!...

Olga. Merçi...

Ileana. Vei avea o masă pentru lucru de mână, o mică bibliotecă, un pian -- Ne-am îngrijit, după puțină, să ai tot ce-ți trebuie. (Olga o privește mirată.) Dacă ți-ar lipsi ceva, spune-mi cu toată încrederea. Eu totdeauna sânt în apropierea ta, numai ușă ne desparte. Poftesc vișinată!... Toate acestea eu le-am întocmit. Toată ziua am găsit ceva de aranjat în odaia ta și atâtea planuri am făcut pentru primirea ta. Tu, rea ce ești, mi-ai zădărnicit toate, făcându-mi o surprindere atât de plăcută prin sosirea ta neașteptată. (O amenință în glumă cu degetul.) Nu mai poftesci? Acum să mergem în odaia ta. (Se scoală.)

Olga (se scoală, în parte.) Dejunul acesta a fost chiar după gustul meu. Toate foarte bune... N'aș fi crezut să dau de așa ceva la sate. Despre aranjarea odăii mi-a vorbit în așa fel, că nu-mi vine să cred urechilor. (Mirată.) Pian... bibliotecă— masă de lucru!... De sigur le-au împrumutat de undeva. De unde ar avea ele așa ceva? -- (cătră Ileana.) Ți mulțumesc, scumpă, pentru dejun. Numai decât vii cu tine. Ved aici hârtie, penă și cerneală; dacă-mi dai voie, am să scriu îngrabă câteva rânduri mamei, de sosirea mea, că știu cât este de îngrijată. (Olga scrie, Ileana adună vasele și privește fugitiv la scrisoare.)

Ileana. Scusă dragă de indiscreția ce mi-am permis. Ochii mei curioși au rătăcit pe scrisoarea ta. Nu-i așa că numai o fată de sate poate să facă asta? Dar crede-me, că fără voe s'a întâmplat... Tu corespundezi franțuzește? O, ce bine-i! Cel puțin voi avea cu cine să me mai deprind... Scusă, te rog, în rândul prim am observat o mică eroare. Grăbindu-te, în loc de „Je suis arrivé“ ai scris numai „je arrivé“.

(Finea va urmă.)

SILVIA F. NEGRUȚIU.

Musica vocală ca mijloc pentru promovarea culturii religioase-morale.

(Fine.)

La noi la Români mijlocul cel mai bun prin care am putea desvoltă în popor iubire și atragere cătră biserică, este musica corală, iar pentru ajungerea acestui scop este de dorit ca în fiecare comună să se înființeze coruri vocale, dacă și nu se poate în cvartet, atunci cel puțin în duet.

Conducător al corului are să fie învățătorul, de la care se cer următoarele condițiuni, și anume:

1, învățătorul are să cunoască cât se poate mai bine un instrument musical,

2, învățătorul trebuie să-și susțină autoritatea înaintea coriștilor, iar aceasta învățătorul o va ajunge numai astfel, dacă nu se va dimitte cu coriștii la astfel de vorbe și glume prin care s'ar compromite înaintea lor și

3, în fine învățătorul în toate vorbele și faptele sale trebuie să fie constant și consecvent.

Observând aceste, apoi corul care de regulă avem a-l compune din oameni de rând și anume din țeranii va progresă, iar neținând cont de aceste în loc ca prin cor să propagăm cultură și morală după cum am dori, facem mai mult reu școalei și bisericeii și prin aceasta ne-am micșoră și vađa înaintea poporului.

Dacă în comună nu avem atâția bărbați acomodați cu cari să compunem un cor de bărbați, atunci vom căuta să compunem un cor mixt din fete și feciori, aici putem apoi folosi cu succes și școlarii mai mari; dacă nici așa nu se poate, atunci ne vom mărgini la un cor de școlari în duet.

După ce ne-am ales vocile de trebuință pentru cor ne vom ocupa de instruat și anume vom începe cu cântările bisericești, vom putea deșteptă în coriști pietate religioasă, — după ce învățătorul a cântat timp de o oră, atunci va pausă cel puțin $\frac{1}{4}$ de o oră, în pausă înse învățătorul nu va căuta să aprindă țute țigaretă și prin aceasta să dea exemplu și coriștilor ca să facă și ei ca densusul, ci se va apucă să-i ție în loc cu o poveste, sau le va ținea o prelegere despre cutare ram economic, va vorbi cu ei despre scăderile economice și despre reul ce-l produc în sinul poporului datinele rele și luxul, îi va îndemná să-și trimită prunci la școală, arătându-le cu exemple vii folosul școalei, apoi mai pe sus de toate îi va îndemná să cerceteze sta biserică; dacă învățătorul va face aceste și dacă va ajunge să cânte cu corul în biserică, atunci fie sigur că poporul din acea comună vrând nevrând va începe să meargă la biserică și aceasta din următoarele motive: 1, va merge la biserică să asculte corul din curiositate, 2, va merge la biserică să asculte corul că-i place cum cântă, în fine va merge la biserică căci s'a îndatinat a merge.

După ce astfel am atras încâtva poporul la biserică, vine acum rândul precutului, carele de pe amvon prin vorbiri scurte și acomodate să începă a desvoltă și el în popor dragostea cătră biserică și școală, să-i arate înse mai presus de toate scopul ce-l urmărește corul prin respândirea cântărilor frumoase în sinul poporului.

După ce am deprins bine pe coriști în cântările bisericești, vom începe a-i învăța și cântări lumești

naționale, aranjând astfel și petreceri populare, prin acestea apoi am dezvoltat în popor sentimentul social. Astfel de petreceri este a se ținea, încât s'ar putea numai în școală, și asta din motiv că în școală nu este iertat a se aduce beuturi spirituoase și prin aceasta am ferit poporul de beție și de spese, — numai unde școala nu este acomodată pentru astfel de lucruri, să se țină petrecerile corului în birturi.

Mai sus amintii că unde nu putem compune cor din bărbați, acolo să ne compunem un cor măcar din școlari, — da, la tot casul, acolo unde nu avem puteri suficiente pentru cor, acolo la tot casul trebuie să ne îngrijim a ne crește din școlari amatori de cor și musică, din școala de toate zilele vom trece în școala de repetiție, aici numai așa vom putea ținea pe școlari în contact cu biserica și școala, dacă nu-l vom sili să învețe lucruri noi, ci-l vom ocupa mai mult cu cântarea care pentru el acum, când este aplicat la lucruri economice grele și obositoare, îi servește de distracție, prin aceasta apoi am câștigat și aceea că pe elev îl avem încă din școală în strinsă legătură cu biserica și școala.

Pentru ajungerea acestui scop este de dorit ca învățătorul, fără deosebire de este cantor sau ba, să instrueze școlarii în cântările bisericești și în fiecare duminică și serbătoare să meargă cu elevii seî la biserică, aici va cânta cu ei răspunsurile liturgice învățate încă în școală în unison și dacă se poate în duet ori terțet. Prin aceasta învățătorul nu numai că și-ar atrage iubirea și simpatia poporului, ci, poporul vedând zelul învățătorului îl va prețui și iubi tot mai mult, prin ce apoi învățătorul va ajunge un membru indispensabil al bisericești și al școlărești.

Prin instruirea corului în cântări naționale precum și prin propunerea cântului național în școală, am ajunge și aceea că am dezvoltat în popor sentimentul național, poporul se va însufleți auzind doinele sale cele dulci, capătă curaj auzind cântările sale eroice, astfel cu timpul poporul va deveni apărător înfocat al limbii, moravurilor și a datinilor părinților și strămoșilor seî.

Poporul trebuie îndemnat la cultivarea cântării și a muzicii, fiind că muzica și cântarea o putem cu drept cuvânt numi a doua limbă prin care ne mai putem manifesta ca Români în aceste timpuri grele. — Este deci un păcat strigător la cer, că cei mai mulți învățători se feresc de a propune în școală cântările naționale de frica autorităților politice, propunând astfel numai niște cântări triviale ca „Numai popă, numai popă zeu să fii” și „Luna doarme” etc.... Dacă e oprit de a se cânta în școală „Deșteptă-te Române”, atunci încă nime nu ne-a oprit să cântăm „Pe o stâncă neagră”, „Marșul lui Mihai”, „Ca un glob de aur”, „Fiii României” etc.... Prin aceea că în școală nu propunem cântări naționale, noi mai mult tocim și înțelenim sentimentul național decât toate ordinațiunile ministeriale.

Din cele arătate până aici fiecare se va convinge, că preotul și învățătorul prin înființarea unui cor în comună va suplini în popor aceea ce școala la timpul seî, sau nu a putut îndeplini sau doară din neștiință a neglijat.

NICOLAU FIRU.

Fata împăratului.

— Baladă populară. —

Dăinuit-o dăinuit,
În casele sfatului
Copila împăratului.
Cum cu jele dăinuia,
Apele mi se opriă,
Oamenii amar plângea,
Florile nu înfloria,
Vânturile nu-mi bătea,
Paserele nu-mi cântă,
Făr' cu jele ascultă
Când din doină dăinuia:
„Jos în jos pe Dunăre
Cură apă tulbure,
Nici tulbure, nici gozoasă,
Făr' e Doamne sângeroasă,
Căci în valea Pratului,
La curtea împăratului,
Întemplă-mi-se 'ntemplă,
Turcii păgâni că îmi d'intră,
Ce află tot robălia,
Ce găsiă tot omoriă,
Și aflatu-mi-o aflat
Feciorii tineri de 'mpărat,
Și pe ei cum mi-i află,
Tot pe rënd mi-i d'omoriă.
Și aflatu-mi-o aflat
Și pe-un tinăr de 'mpărat,
Și 'ndată l-o junghiat.
Bate Doamne păgănu,
Că mi-o omoriă mândru;
Bate Doamne ce mi bate,
Da bate păgănitătea,
Că păgănu cum se școală,
Ce îmi d'află, tot d'omora,
Păgănu cum se trezeșce,
Ce află tot prăbuseșce,
Și la nimic nu gândeșce.
Fost-am fost fată găzdacă
Și-am remas fată săracă.”
Cum cântă, cum dăinuia,
Nime nu mi-o mângăia,
Numai puiu eucului,
Din mijlocul codrului.
Puiu eucului zicea:
„Mândră nu te supără,
Că de reu mi te-oiu scăpă,
C'oiu aduce pe badea
Și de loc nu te sfărși,
Că altu iar ți-i găsi.”
Fata iar' îmi dăinuia:
„De-sș d'umblă, cât aș d'umblă,
Ca și dănsu n'aș află,
De-aș găsi, cât aș găsi,
Ca și dănsu n'a mai fi.
Că dragostea cea dintâie
În lume n'o află nime,
Că dragostea cea lăsată,
Nu mai află nici odată,
Că 'n lume nimica nu-i,
Că dragostea cea dintâie,
Că dragostea din pruncie.

Auđită în Silvașul-de-câmpie.

Cul. de

TEODOR A. BOGDAN
inv. în Bistrița.

S A L O N.

Arta și jertfele ei.

„Mulți chemați puținii aleși“. Poate nicăiri zicerea aceasta nu-î mai adevărată decât în artă, cu toată complexitatea manifestărilor ei. Am rămas uimiți, socotind numărul celor cari se devotază artei cu tot sufletul, animați de cel mai înalt ideal. În fața acestei ademenitoare zeițe atâtea inimi bat, și plini de năsuinți aduc prinos tinerețea, plăcerile și chiar întreaga viață!

Atât sunt de ademenitoare farmecele artei, încât cu toată descurajătoarea maximă, *ars longa vita brevis*, zilnic sute și sute de suflete tinere i se devotază.

Fiecare pictor, musicant ori sculptor; fiecare poet, dramaturg ori simplu nuvelist începe plin de iluzii, plin de speranțe suișul; cu drag și-ar jertfi chiar viața spre a pătrunde măcar o clipă tainele acestei zeități, ce atât de rar își revărsa harul asupra muritorilor. Puținii sunt aleșii artei, nenumărate victimele! Numai musica și câte jertfe n'a făcut și nu face! Sufletele pline de speranțe simt un îmbold neînțeles, marii măiestri le încântă cu melodile lor; li se pare că muncind îi vor înțelege, ajunge și poate chiar întrece. Cu asemenea ideal pornesc lupta din răzputeri; până ce iluziile se pierd una câte una, și resemnate recunosc, că nu-î dat tuturora a se împărtași din cele sfinte. Tot astfel pictorul: frumosul îl ademenește, simte nevoia de-a intrupă aievea formele și culorile, muncește zile și ani de-a rândul, ca insetatul Tantal mereu cearcă s'ajungă idealul întrevădit de ani; dar când se crede mai aproape de intruparea lui, atunci vede că-î mult, mult încă pân' a ajunge ceea ce visase.

Tot așa poetul, dramaturgul, romanțierul; cu toții întrevăd un ideal, idealul artei deseversite, al artei care mișcă și subjugă sufletele semenilor, al artei trăitoare de veacuri, dar la care atât de puțin li e dat s'ajungă!

Cu toate aceste jertfe, pe cari le face arta, cei devotați ei rar se 'ntemplă s'o părăsească ori s'o blesteme. Poporul are credință că, de te vei dărui diavolului, nu mai poți scăpa din stăpânirea lui. Acelaș lucru se 'ntemplă cu sufletele cari s'au închinat artei; greu, aproape cu neputință e să mai poată scăpa din mreaja fermecată. Decepțiile, sărăcia, lipsa de talent, dorit ori întrevădit, toate nu folosesc nimic. Musicantul, într'un acces de furie, va sfărâma vioara, va rupe corțile ingrate, cari nu-î dau melodia dorită. Pictorul va sfâșiă pânza din care nu rees formele zărite. Poetul va arunca 'n foc foile scrise — dar, spășiți și cucernici, întocmai ca sêlbatecul care-și târise zeul în noroi, se vor întoarce pocăiți, adunând fărimele, și din nou vor începe suișul spre Calvar!

E dreaptă stânca, ascuțișurile brăzdează adânc trup și suflet; mulți cad în cale, puținii se ridică și

rari sânt cei cari ajung s'atingă măcar cu privirea altarul artei!

De ce toate acestea?

De ce! Fiind că simțul artistic nu-î ceva deosebit de noi, e în noi ênșine, e trebuința înăscută de-a creă, și ca atare e tot atât de puternic ca ori ce instinct. Simțul artistic, sau mai bine zis estetic, e tot atât de vechiu ca și omenirea; simplu și neînsemnat la început, se dezvoltă în cursul evoluției și cu vremea e a tot puternic în omenire. Ajunge să aruncăm o simplă privire asupra dezvoltării sentimentului estetic în general și a diferitelor manifestări ale artei și ne încredințăm că sentimentul acesta ajunge pentru unii a fi o cerință de-a creă, iar pentru alții de-a fi partașii acestor creații. În artistul creator și 'n toți cei cari-l înțeleg e acelaș simț estetic, întreaga sensibilitate e acordată după acelaș diapazon; deosebire numai că în unul e mult mai puternică și cere oare-cum a fi exteriorizat, pe când în admiratori acest simț e în stare latentă și trebuie puterea artistului creator s'o trezească.

Teoreticii artei au dovedit în de-ajuns că arta își are originea într'un surplus de viață.

Animalele superioare, deci și omul, zic ei, cu vremea, mulțumită mijloacelor ingenioase de trai, n'au nevoie să-și întrebuințeze toată forța lor nervoasă spre a se hrăni și reproduce; le rămâne deci un prisos de putere nervoasă, acesta trebuie să fie cheltuit într'un chip oare-care, căci altfel animalul suferă, de oare ce se știe că funcția organelor, și deci și-a creerului, e determinată nu numai calitativ dar și cantitativ. Acest surplus îl cheltuiește fiecare animal după felul și gradul de dezvoltare. De ex. pisica zgreață covorul în nostalgia scoarței copacilor, pe cari s'ar cățăra; dacă șoarecii nu-î dau de lucru, aleargă după un șoarec imaginar ori după propria-î coadă; leoaica se preface că stă la pândă, face salturi după o pradă inchipuită; omul primitiv, când n'a avut prilej de a se luptă cu vrăjmașii, face un simulacru de luptă etc. Cea mai minunată dovadă sânt copiii, cari spre a-și cheltui surplusul de forță nervoasă, imitează și născocesc tot soiul de jocuri. Copilăria ne arată ca într'un caleidoscop unele faze ale omenirei.

Schiller fără să aibă cunoștința teoriilor nouă, a zis: „Arta își are originea în joc, deci într'o formă de activitate de lux“. Urmează logic că luxul acesta vine dintr'un surplus de viață, după ce primele cerinți ale vieții sânt satisfăcute. Cu vremea acest surplus sporește, ajunge cerința de-a-l cheltui, o nevoie ce nu poate fi stăpânită, și deci capetă puterea unui instinct. Fiind astfel, intensitatea lui variază de la ins la ins. În unii instinctul creării artistice e atât de puternic, încât li se pare că alt eul lucrează în ei; aceștia sânt artiștii creatori. Se știe din biografii că la unii ideea creatoare răsare dintr'odată, la alții se formează fragmentar, mai pe 'nceput. Dar ca ori ce instinct el poate să se presinte sub diferite forme; măreț, cuceritor, frumos, nemuritor și chiar sublim la geniile mari; ori slab, pipernicit, fără putere de viață, asemănător fluturului al cărui trai e de o singură zi, adeseori și mai puțin. Acestea atêrnă de la o întreagă înlănțuire de fapte, de la lucruri necunoscute încă.

Ribot seamănă instinctul creării artistice cu instinctul procreării omenesci. După cum acesta poate produce chiar monștri și forme neperfecte, tot

astfel instinctul de creare artistică dă naștere la lucruri nereușite, putem zice chiar monstruoase ori cel mult lucruri comune, cari n'au nici puterea de viață.

Comparația e în adevăr nemerită. Se nasc zilnic mii și mii de copii, dar sunt rare, atât de rare tipurile de-o frumuseță desevărsită; sunt prea rare geniile, iar întrunirea perfecte frumuseți fizice și a inteligenței geniale e aproape necunoscută. Tot astfel mulți, foarte mulți, au instinctul creării artistice, și acesta, ca un demon neîndurat, îi chinușcă: ca ori ce forță oarbă a naturii, nu știe de jale și milă, nu-și pasă că mii și mii vor cădea pradă. Vorba poetului, în fiecare din noi se încearcă bătrânul Deming, dar rari, prea rari sunt cei meniți să dea opere, cari să trăiască prin frumuseța lor ca artă și prin înaltă putere de sugestie. Avem unii mai mult, alții mai puțin instinctul și năsuința spre creări artistice; dar rar, prea rar, se află acel ce e numit geniu ori măcar talent! De aceea ori cât va fi omenirea arta va avea *mulți chemați puțin alesi*.

SOFIA NĂDEJDE.

Călimdarul Poporului.

— Anul al 17-lea.* —

Când ninge mai înteu — zice o vorbă înțeleaptă — Românul cuminte — și care Român n'ar fi cuminte? — își cumpără călimdar. Așa am făcut și eu, de unăzi, după ce am vădut coastele munților și coperișele caselor acoperite cu un strat fin de zăpadă. Am espedat la Sibiu 4 coroane, să-mi trimeată 10 esemplare din „Călimdarul Poporului“. Și am avut momente de senină plăcere când mi-au sosit cele 10 esemplare de călimdare, pe cari, afară de unul, le-am și împărțit numai decât între clienții mei siguri, pe cari de câțiva ani tot eu îi provod cu călimdare.

Ce bucurie se oglindă pe fața fiecăruia, când îi arătam cărticica cea roșie, pe care acum cu dor ferbinte o așteaptă în fiecare an; întocmai cum așteaptă copiii oauale roșii la Paști.

Nu me mai mir de bunii mei cărturari din sat; ei și așa nu prea cumpără altă carte, decât călimdar. Doar eu însuși-mi, care ori cum, me țin om de carte, și care an de an îmi jertfesc 10—20 fl. pe cărți, — câtă bucurie simțesc, când frunzăresc mai înteu prin acest călimdar, pe care îl țin de când a început să apară, de 17 ani, și cu care așa m'am împrietinit, de nu m'aș mai putea despărți de el.

De curiositate mi-am procurat când și când și câte un alt călimdar, mai unul, mai altul, ca să-l cunosc, și să ved, oare nu sunt cumva preocupat? Și mărturisesc, că întotdeauna comparațiunea ce am făcut a reeșit în favorul prietinelui meu și — al poporului.

În timpul din urmă mi-am cumpărat regulat și „Călimdarul Minervei“ din București, care mi-a impus cu bogăția materialului, cu strălucirea artistică a formei esterne și cu frumuseța ilustrațiilor. Totuș pe al „Poporului“ nu-l poate înlocui, nici nu țintește să-l înlocuiască, pentru că e destinat pentru alt public, nu pentru cărturarii de la sate, cu atât mai puțin pentru țeranii noștri.

* Editat de „Tipografia“ soc. pe acț. în Sibiu. Costă 20 cr. + 3 porto poștal.

Din Călimdarele ce apar la noi înse nici unul nu cunosc, care să fie în stare a-și face vre o concurență acestuia, nici într'o privință, nici cu forma, nici cu cuprinsul, nici cu prețul. Căci pentru un preț bagatel de 20 cr. acesta îți ofere într'o formă plăcută — hârtie bună, tipar escelent — o lectură din cele mai plăcute, mai morale și mai instructive.

Pe lângă aceea are un caracter bine pronunțat în toate: *este național*. Partea beletristică ca și partea economică, și „Revașul nostru“, specialitatea sa, mai presus de toate, urmăresc scopuri naționale.

Mi-am însiruit de unăzi pe masă „Călimdarul Poporului“ de pe toți anii, de la 1885 până la 1902. Le-am frunzărit și le-am comparat și am înțeles și mai mult, de ce este el așa de iubit și prețuit de popor. An de an acest călimdar s'a mărit în volum și s'a perfecționat în cuprins, menținându-și neschimbat numai prețul și caracterul. Iată de ce i-a crescut și îi va tot crește valoarea.

Când a început să apară, la 1885, se deosebiă de toate călimdarele de pe atunci prin faptul că se îndreptă către poporul țeran de la sate, și îi vorbiă în limba lui, după priceperea lui și despre trebi ce pe el îl interesează. Povești, poezii, toate scrise frumos, poporal, chestiuni economice, — iată ce oferiă în anii primi. Și acest material s'a înmulțit din ce în ce. Până pe la 1895 oferiă cam 40 pagini literare instructive. În 1896 a dat 59 pag., în 1897 și 98 deja 79, în 1899 — 93 pag., în 1900 și 1901 peste 100 pag., iar în estan dă 113 pag. de literatură și economie. Va să zică, tocmai partea aceea, care deosebește un călimdar de altul, i s'a duplicat, ba aproape s'a triplicat.

Epocă formează în dezvoltarea acestui călimdar anul 1897, când ajungând tipografia „Tribunei“ și a „Foi Poporului“ sub altă conducere, călimdarul a fost reformat. În anul acesta s'a fost introdus „Revașul“, care dă notă de actualitate călimdarului. Pentru țeranii, cari nu prea cetesc ziare Revașul e o cronică de mare folos; dar și pentru domni cetitori de gazete el este interesant prin faptul că estrage și concentrează la un loc toate evenimentele ori faptele mai de seamă petrecute peste an. Astfel călimdarul respunde perfect caracterului ce trebuie să-l aibă, ca publicațiune periodică, trăind în mijlocul vieții naționale și nutrindu-se din istoria fiecăru an al acestei vieți.

Interesantă e și dezvoltarea ce a luat-o cu privire la ilustrații.

O ilustrațiune tipică are el dintr'un început: icoana din titlu, în care ni se infătoșează 2 țeranii din mărginime (Galeș, lângă Seliște, comit. Sibiului) înaintea popei, care se uită într'o carte. Icoana aceea a fost esplicată, cu istoricul ei cu tot, în călimdarul de pe 1900. pag. 139. Ea representă o scenă de la 1867, scenă deja învechită. Figuri de preot, ca cel din Galeș, puțini vor mai fi. A devenit înse simbolul popularității acestui călimdar.

Afară de aceasta prima ilustrațiune ce a publicat-o călimdarul a fost portretul părintelui Lucaciū (1896.) A urmat apoi: Dr. Rațiu, ca tiner, în costum național, și ca președ. al comitet. național (1897.) În anul următor 1898, a dat 6 ilustrații. (G. Pop de Băsești, Iosif St. Șuluțiu, Hannia, Lueger, etc.)

În 1899 are deja 17 ilustrații! (Fiind aniversarea de 50 a anului 1848, ne dă pe A. Mureșanu și casa nașcerii lui din Bistrița; apoi multe portrete

de țărani, cu costume naționale din toate părțile și peisaje de la „Stăna-de-Vale“, în munții Bihorului.)

În anul acela călindarul pare că s-a ajuns culmea. A fost apreciat de multe ziare de peste Carpați, ba și reviste ca: Familia, Floarea Albastră, Liga Română și chiar serioasele Convorbiri Literare i-au dedicat articoli.

„E un adevărat călindar poporal — scriați „Convorbirile“; — conține materia cea mai potrivită pentru a ținea deșteaptă conștiința națională în popor. Într'adevăr mai rar carte, care să urmărească cu atâta unitate de concepțiune scopul propus“.

Iată cuvinte de glorie pentru modestul călindar!

Dar să revin, că prea mult am spus de trecut, și prea puțin de actualitate, vrea să zică de călindarul apărut acum pe anul 1902.

În estan, de și a apărut mai târziu ca de obicei, totuși iarăș a fost primul; și mi-se pare că tot primul va rămânea și după calitate.

Are și în estan 13 ilustrațiuni, dintre cari relevez portretele: Dr. Teodor Mihali avocat în Deș, Florian cav. de Porcius, general Candiano-Popescu, apoi pe Crispi, Krüger, Mac-Kinley, și în fine costume naționale, zidiri monumentale și biserici.

Cuprinsul literar e pe cât de bogat pe atât de variat, și naționalist în toate. Începe cu „Cele 10 porunci ale Românilor“ și sfârșește cu „Cele 10 porunci ale economului de vite“.

Printre aceste decaloguri găsim vre-o 10 pagini de Coșbuc și o drăgălașă Idilă de Maria Cuntănu. Apoi: Împărăteasa înțeleaptă, poveste de Dum. Stăncescu. „Ungurii din Újfaleu“ de I. Căndea va fi de sigur cu plăcere citită de Românașii noștri. „Gariunia“, ce urmează, e o alegorie destul de străvechie, cu tendențe politice. În aceeași direcțiune bate și Octavian, în poesia sa „Domnului să ne rugăm“. Rar se cetesc versuri așa de frumoase și așa de oarzen românești. „Popa care știe carte“, de V. A. Urechii — autor predilect al „Călindarului“ e frumoasă dar are prea multe moldovenisme, neînțelese la noi.

„Revașul nostru“ e făcut în forma cea veche, bine împărțit, dar mai vast ca ori când; cuprinde 37 pag. Ca „revaș“ se pare prea lung.

Interesanți sunt articoli înstructivi, economici: „Băncile noastre și împrumuturile sătenilor“, de V. C. Osvadă, articol din care toți putem învăța.

Mai interesant dintre toate mi se pare articolul: „Bucătăria țeranului“, de Ana Florea, învățătoare. Este specialitatea călindarului din estan. În acest valoros articol cetitoarele află îndrumări foarte bune cum să fearbă câte o mâncare mai bună, mai nutritivă, și cu puțină cheltuială. Nică în foile populare, nică în cărți nu s'a insistat la noi în aceasta direcțiune. Și Doamne de trebuință e. Chestiunea culinei țeranului e o chestiune de viață și vitalitate.

Fie ca harnica învățătoare să fie imitată de colega sale, iar țerancele române să învețe din seri-sele lor.

Iar stimații cetitori și cetitoare ai „Familiei“ noastre vor înțelege acum de ce imi e prietin mie „Călindarul Poporului“, și de ce cred eu, că toți inteligenții noștri, cari propagă astfel de cărți, seversesc un adevărat apostolat cultural și național în mijlocul poporului românesc.

E. DODA.

LITERATURĂ.

Documente privitoare la renașterea României.

Din importanta publicațiune istorică: „Acte și documente relative la istoria renașterii României, publicate de Dimitrie A. Sturdza și C. Colescu-Vartie“ a apărut la București partea a doua a volumului prim. Publicațiunea se face din fondul Alina Știrbei, pus la dispoziția Academiei Române. Partea aceasta conține documente începând din 1802 și până 1841. Fiind acte diplomatice, toate sunt scrise franțuzesce.

Alcoolismul în România. *Premiul Adamachi*, de 5000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1903 a Academiei Române celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Alcoolismul în România. — (Decis. 24 martie 1898). Lucrarea va cuprinde: I. Un studiu statistic asupra consumațiunii diferitelor băuturi spirtoase în raport cu populațiunea. II. Compozițiunea băuturilor spirtoase consumate: a, Productele distilațiunii vătămătoare sănătății; b, Esențele întrebuintate la noi și acțiunea lor fiziologică; c, Influența materiilor prime stricate asupra productelor distilațiunii. III. Patologia alcoolismului: cercetări originale și critice asupra boalelor și leziunilor produse de alcoolism în România, în raport cu compozițiunea alcoolului consumat. IV. Raportul între alcoolism și diferite alte boale răspândite în țară. V. Consecințele morale și economice ale alcoolismului, cu date statistice. Lucrarea va fi basată pe cercetări originale. Terminul presentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 sept. 1902.

Dramă despre „Mihai Viteazul“. Ziarul „Tribuna“ din Roma înregistrează știrea, că profesorul Lesca a citit la „Casino della Terme“ din Pisa, în fața unei numeroase și alese adunări, o dramă cu titlul „Mihai Viteazul“. Dl Lesca a tradus în versuri această dramă scrisă în limba polonă de contesa Elisa de Bosniaski, cunoscuta dramaturgă, sub pseudonimul Giuliano Moers di Porodoro. „Tribuna“ zice, că lucrarea a fost foarte aplaudată. Dl Lesca a intrat mai de mult în corespondență cu dl V. A. Urechii pentru traducerea dramei în românește.

Istoria Dobrogei. Dl Zamfir C. Arbore, care obținuse premiul Academiei Române cu lucrarea asupra Basarabiei, scrie acum istoria Dobrogei. Primul volum, care cuprinde considerații generale relative la istoria Dobrogei până la 1400, e gata. Al doilea volum va cuprinde Dobrogea de la 1400 până în zilele noastre din punct de vedere istoric, economic și social.

Drepturile de proprietate literară a străinilor din România. Dl T. G. Djuvara, ministru plenipotențiar, senator, a extras din „Buletin de l'Association littéraire et artistique international“ și a publicat în broșură raportul pe care l-a prezentat la congresul literar și artistic internațional de la Paris din 1900 asupra drepturilor de proprietate literară și artistică a străinilor în România. Acest raport este însoțit de traducțiunea franceză completă a legislațiunii și jurisprudenței române relative la proprietatea literară și artistică, precum și de o bibliografie a tuturor operelor literare străine traduse în românește până la 1893.

Roman de pe timpul Dacilor. În editura tipografiei diecesane din Gherla a apărut zilele trecute un roman intitulat: „O fată de tarabostos“ scris de Tit Chitul. Tomul I. Prețul 1 coroană și 50 fileri, plus porto. În curând va apărea și volumul al doilea.

TEATRU.

Teatrul Național din București. Marți la 16/29 octombrie s'a jucat „Furtuna casnică“, comedie intr'un acte de Girardin. Piesa are numai două persoane: bărbatul și femeia. El vine târziu acasă și femeia îl mustrează, el s'ar scusă înse nu ajunge la vorbă de ea, astfel petrece numai cu mimică cuvintele dojenitoare ale nevastei sale. O scenă foarte hazlie, în care mai de mult a eselat dna Aristița Romanescu și regretatul Manolescu. Acum comediara a fost jucată de dna Ciucurescu și de dl Licu. Amândoi au fost bine. În aceeaș seară s'a jucat tragedia greacă „Oedip Rege“. Oare n'ar fi mai bine românește „Regele Oedip? În aceasta artistul Notara are unul din succesele sale mari. Joi, 18/31 oct., s'a jucat „Scrisoarea perdută“ comedie în 4 acte de I. L. Caragiale. Sâmbătă 20 oct. (2 nov.) „Craiu de ghindă“ dramă de dl V. Leonescu, care anul trecut a avut mare succes. Duminecă 21 oct. (3 nov.) după miazăzi localizația „Microbiî Bucureștilor“; seara „Don Juan de Marama“ de Al. Dumas-tatăl.

Teatrul Național din Iași. Duminecă la 28 octombrie (10 novembre) se va jeca pentru prima-oară renumita dramă a lui Ibsen: „Hedda Gabler“ tradusă în românește de dl B. Marian. Rolul Heddei va fi jucat de talentata artistă dna A. Theodor.

Concertul și reprezentația teatrală din Beiuș, dată la 27 octombrie, pe care o anunțăm în nr. 41 al revistei noastre, au reușit bine. O scrisoare, ce primirăm tocmăi la zece zile după cea serată, ne spune că în concert s'au cântat compoziții de T. Popovici. În piesă au jucat cu mult succes dsoarele Constanța Crișan, Georgina Papp și dñii Aurel Crișan și Ioan Pinter.

Concert și reprezentație teatrală în Stena. Tinerimea română din comuna Stena a aranjat în duminica trecută (3 nov.) concert popular cu cântări și declamațiuni; s'a jucat farsa „Otrava de hârziog“ de Anton Pop.

MUSICĂ.

Concertul dsoarei Elena Cunțanu la Sibiu, despre care am scris în nr. trecut, s'a fixat pentru mercuri, 6 novembre st. n. în sala de la „Musikverein“, cu programul următor: 1. G. Dima: *a*, Cântecul păstorului; *b*, Pe când soarele de vară; *c*, Sequidila; 2. H. Vieux-temps: Grand Concerto-Esdur p. Violine — Op. 10; 3. Al. Bruch: Arie aus Odysseus: Penelope ein Gewand wirkend; 4. Guido Pappini: Aria di Tomaso Giordani: Caro mio ben; 5. *a*, Brahms: Mainacht; *b*, Schumann: Frühlingsfahrt; *c*, Schubert: Ganymed; 6. *a*, Saint-Saëns: Le Cygne Etrait de Carnaval des Animaux; *b*, Wieniawsky: Romanze aus dem II. Violinconcert Op. 22; 7. Rossini: Aria di Tancredi: Oh patria. Concertantei i-a dat concursul dl Franz Cerny. Iar dna Minerva dr. Brote a ținut acompaniarea pe pian pentru toate piesele. Revista noastră fiind sub tipar la data concertului, despre succes vom da informații în nr. viitor.

Concert internațional în Sibiu. Reuniunea internațională din Sibiu a aranjat în duminica trecută acolo concert pentru ajutorarea copiilor săraci,

în sala de la „Gesellschaftshaus“, cu concursul mai multor reuniuni de cântări și al dsoarei Regina Trif. Corul mixt al Reuniunii sodalilor români din Sibiu a cântat compozițiile: Foate verde pup de erin și Hategana de Timoteiu Popovici.

Cântece și coruri școlare. Au apărut 2 caete dintr'o interesantă colecțiune de „Cântece și coruri școlare“ de D. G. Kiriac, profesor la conservatorul de muzică din București, pentru usul elevilor din învățământul primar și secundar. Pe un fond cu conținut moral, patriotic și popular, autorul a brodat niște melodii și coruri simple, ușoare, bine inspirate și cu caracter româneș.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Noul prelat papal din Blaș, canonicul dr. *Vasile Hossu*, s'a născut în Mureș-Oșorhei la 11 febr. n, 1866. Părintele se u a fost acolo protopop. Studiile primare le-a făcut în orașul se u natal în colegiul ev. reformat, gimnasiul inferior în Reghinul sășese, clasele V, VI și VII în colegiul reformatilor din Mureș-Oșorhei. Apoi mitropolitul Vancea l-a trimis la Roma, unde ca alumn al colegiului grecesc de la St. Barbara a făcut cursurile filosofice și teologice de la Propaganda Fide. Făcând bacalaureatul, înteu a depus doctoratul în filosofie, apoi de teologie. La 1888 a fost hirotonit întru preot celibe în catedrala din Blaș. În acelaș an fu numit profesor de teologie, membru în comisiunea pentru revederea cărților rituale. În anul următor a ajuns asesor la tribunalul matrimonial de a doua instanță. În 1891 i se încredință catedra de filosofie în clasa VIII a gimnasiului. În anul următor fu numit rector al seminarului tinerimeii. La 1895 fișe al consistoriului archiepiscopesc și mitropolitan. La 1898 fu ales canonic în capitulul mitropolitan, încredințându-i-se inspecțiunea dominilor fundamentale din archidieceșă. A fondat cu patru colegi ai se u foaia bisericească-politică „Unirea“ din Blaș, al cărei prim-redactor a fost un an și jumătate. A scris un manual de psihologie și logică. Aceste date scoase din Sematismul archidieceșan arată că în timp scurt a făcut o carieră strălucită, la care l-au învrednicit calitățile sale distinse. Este unul din cei mai simpatiei membrii ai clerului gr. cat., stimat și iubit în toate cerurile.

Profesorii ardeleni în România. În învățământul secundar din România au fost numiți cu titlul provisor următorii domni, originari din Transilvania și cu studiile secundare, unii chiar și cu cele superioare făcute aici la noi: Simeon Măndrescu, din Ripa-de-jos, profesor de limba germană la liceul național din Iași; Pavel Sfint, din districtul Năședului, profesor de limba germană la gimnasiul din Tergoviște; Cornel Gușailă din Poșorta, profesor de geografă la liceul din Brăila; Alex. Densușianu din Demșuș, profesor de geografă la școala comercială de gradul II din Galați.

Adunare învățătorească în Oradea-mare. Reuniunea învățătorilor gr. or. români de sub jurisdicțiunea consistoriului din Oradea-mare ș-a ținut adunarea generală vineri în 19 octombrie (1 novembre st. n.) a. e., sub presidiul dlui avocat Nicolae Zigre, în localitatea școalei gr. or. din Oradea-mare. Obiectul principal de discuțiune a fost dezbateră și vo-

tarea noului proiect de statute. La adunare au luat parte și Prea Cuv. Sa dl Vasiliu Mangra vicarul episcopesc, precum și alți oaspeți din loc și din provincie. Numărul învătătorilor prezenți s'a urcat peste 90. După ședință a fost prânz comun la „Arborele verde“.

Conferență învățătorească în Pecica-română. Despărțământul Arad al reuniunii învățătorilor români de la școalele populare confesionale gr. or. din protopopiatele aradane I—VII își ține prima conferență anul acesta în Pecica-română azi vineri la 8 noiembrie n., serbând totodată jubileul de 50 ani al învățătorului Ioan Ardelean.

Adunare învățătorească în Fildul-de-jos. Despărțământul Morlaca al reuniunii învățătorilor din archidieceasa Blășului va ține adunarea sa de toamnă în școala gr. cat. din Fildul-de-jos la 18 noiembrie n., cu prelegere practică, disertație etc.

Adunare învățătorească în Siria. Despărțământul Siria al reuniunii învățătorilor gr. or. români din protopresbiteratele aradane va ține adunarea sa generală în Siria la 10 noiembrie n.

C E E N O U.

Hymen. Dl dr. *Octavian Proșteanu*, medic în Lugos și dsoara *Mărioara Spătar*, fiica dlui avocat Vladimir Spătar din Vêrșet, se vor cunună astăzi sâmbătă, 9 nov. n., în Vêrșet. — Dl dr. *Octavian Vasu* din Voila și dsoara *Zoe Damian*, fiica dlui avocat Simeon Damian din Brașov, s'au cununat în duminica trecută în biserica Sfintei Adormiri din Cetatea-Brașovului. — Dl *Ioan Lelescu*, major din regimentul de infanterie 65, s'a cununat în biserica gr. or. din Miskolez cu dna *Laura Borbola*, cunoscuta pianistă română din Sătmar. — Dl *Teodor George*, învățator gr. cat. la școala normală din Monor, s'a logodit cu dsoara *Victoria Rotariu* din Gurghiu. — Dl *Vasile Brașovan*, învățator și dsoara *Sofia Petrovič* s'au cununat în duminica trecută în Furdia. — Dl *Vasile Micu*, absolvent de teologie din archidieceasa Blășului și dsoara *Leontina Stupinian* se vor cunună la 17 noiembrie n. în Stupini. — Dl *Vasile Olariu*, funcționar la judecătoria din Faget, s'a logodit cu dsoara *Iuliana Ghercea* din Lighet. — Dl *Mariu Elekeș* și dsoara *Emilia Solomon* s'au cununat la 3 noiembrie în Spring. — Dl *Ioan Țifrea* și dsoara *Mărioara Vule* se vor cunună duminica viitoare în Seliste. — Dl *Nerva I. Hodoș*, subbibliotecar la Academia Română, s'a căsătorit la București cu doamna *Alexandrina A. Bacalbașa* nasc. *Scărișoreanu*. — Dl *Valeriu Cosma* și dsoara *Aneta I. Ripescu* se vor cunună la 10 noiembrie n. în Tohanul-nou.

Reuniunea femeilor române din Brașov se va întruni în adunare generală ordinară în 16/29 noiembrie în sala cea mare a edificiului școalelor, sub presiunea dnei *Agnes Dușoiu*, secretar dl *Lazar Nastasi*.

Oficeri din România în armata austro-ungară. La 15 decembrie vor pleca din București șese oficeri de stat-major spre a-și face stagiul, trimiși de regele Carol, în armata austro-ungară. Acești oficeri sunt

domnii: căpitan *Lupescu Al.*, Strătilescu *D.* *Rujinski N.*, *Mihăescu I* și *Solcănescu E.*

Avansări în armata comună. La prima noiembrie au fost înaintați în armata comună între alții și următorii Români: vicecolonel: maiorii *Dionisiu Aldea* alias *Popa de Comana-inferioară* în reg. 65 și *Stefan Bogat* în reg. 64 de inf.; maiori: căpitanii de clasa I *Iosif Glogariu* în reg. 81, *George Petrovan* în reg. 52, *Daniel Bădescu* în reg. 5 de inf.; căpitanii de clasa a II-a: primlocotenenți: *Romul Moga* în reg. 31, *Alexandru Bob* în reg. 63 și *Victor Rus* în reg. 5 de inf.; primlocotenenți: locotenenți: *Adrian Roman* în bat. 7 de pioneri, *Arcadiu cav. de Grecul* în reg. 98, *Emiliu Chezan* în reg. 66, *Traian Cioban* în bat. 13 de pioneri, *Ioan Cazan* în bat. 16 de vânători, *Alexandru Vladu* în reg. 87, *Ioan Morariu* în reg. 7 și *Alexandru Nemeș* în reg. 81 de inf.; locotenenți: locuitorii de oficeri: *Iuliu Pleban* în reg. 14, *Sabin Flora* în reg. 41, *Octavian Poparadu* în reg. 37, *Victor Domșa* în reg. 61, *Savu Ianca* în reg. 5, *Victor cav. Balașcu* în reg. 102, *Vasiliu Popițan* în reg. 31, *Rudolf Petru* în reg. 12, *Virgiliu Madincea* în reg. 50, *Elia Obsenar* în reg. 66, *Ovidiu Gerasim* în reg. 50 și *Bartolomeu Sinalariu* în reg. 6 de inf. La călărași: *Alexandru Aldea* primlocotenent în reg. 12 de ulani și *Nicolau Cindru* în reg. 4 de ulani. La artilerie: căpitan de clasa I *Antoniu Pop* în reg. 8, primlocotenent *Petru Jucu* în reg. În corpul de îngrijirea bolnavilor: primlocotenent *Camil Hamsa* în desp. 2. În rezervă: locotenent: *Mircea Sorescu* în reg. 6, *Piu Trevian* în reg. 97 de inf și *Albert Schiau* în reg. 36 de art. În statul preotesc: protopop gr. cat. *Demetriu Pop* în districtul Sibiului. În statul medicilor: medic superior de stab clasa a II-a dr. *Iuliu Mureșan*, ca comandant al spitalului de garnisoană din Cernăuți (Bucovina.) În statul oficialilor militari: consultor de contabilitate *Vincentiu Peiscu* atașat în ministerul de război. Oficial de contabilitate clasa III-a: *Ioan Lugojan* la intendatura de diviziune nr. 7 și oficial de registratură clasa a III-a *Ioan Craiovan* atașat în ministerul de război în Viena.

Au murit: *Traian Mureșianu*, fratele cel mai mic al dlui dr. *Aurel Mureșianu*, directorul și proprietarul ziarului „Gazeta Transilvaniei“, absolvent al academiei de sculptură din München, care în timpul din urmă s'a dedicat artei musicale și ca bariton a obținut succese, — la Viena, în etate de 36 ani; — *Elena Orbonaș n. Radu* în Reghin, la 1 noiembrie n., în etate de 85 ani, lăsând în doliu fiicele *Amalia* măr. dr. *Vasilie Pap* jude de tablă în Timișoara, *Aurelia* măr. *Vasiliu Pap* jude de tablă funcț. ca jude cercual, dimpreună cu numeroși consângeni.

Călimdarul săptămânei.

Dum. XXIII. d. Rosaii, ev. 7 dela Luca c. 8, v. 39, gl. 6, a inv. 1.

Diua sêpt.	Călimdarul vechi	Călimd. nou
Duminică 28	M. Terențiu	10 Andrei
Luni 29	M. Anastasia	11 Martin
Mărti 30	P. Zenoviu	12 Cunibert
Mercuri 31	A. Stachie	13 Stanislau
Joi 1	SS. Cosma și Demian	14 Venerant
Vineri 2	M. Acindin	15 M. Leopold
Sămbătă 3	M. Acepșim	16 Otmar

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDÁS NR. 14/296 b.)